

HEBREWS

TE PAS E SISSII KI NAA HEBREW

TE HAKATAAKOTO

TE PAS NEI

Te Pas e sissii ki naa Hebrew e sissii ki te kaavena naa tama te lotu teelaa ku tauppiri koi ki tiiake naa lotu laatou, i te aa, ku tammaki iloo naa tama ku ffuri atu no taratara hakallika i laatou. Te tama e sissii te pas nei e sissii atu ki naa tama naa ki seai iloo ki tiiake te lotu, teenaa maa Jesus Christ e taka ma te tiputipu maaoni TeAtua. Te pas nei e huri mai naa tahito taratara e toru: Te taratara mua raa e mee maa Jesus ko te Tama TeAtua teelaa e taka no taka hakaoti. A Ia ni lavatoa te mee ki hakallono isu. Ia i aa ia e hiihai maa Ia ki hakannoo ki naa taratara TeAtua. Jesus e takoto i aruna iaa inaa pure TeAtua i te ssao imua, i aruna inaa ensol, aa i aruna i Moses hoki. Te ssoa te taratara raa e mee maa Jesus ni hakanohoria TeAtua ma ko te maatua e noho no noho hakaoti; a Ia e takoto i aruna iaa inaa maatua i te ssao imua. Te ttoru naa taratara raa e mee maa Jesus ni mate ki hakassaoria naa tama te lotu raa i naa haisara laatou, aa ki ttaka naa tama naa see mattaku, aa ki hakassaoria laatou inaa mahi te mate; teenaa Jesus raa ko te Maatua Hakamau teelaa e hakaora maaoni naa tama te maarama nei. Teenei ko te ora naa Hebrew raa e hai maa e sura i naa manu laatou e hakaara i te Hare Tapu.

Te pas nei e hakatuu i te haimahi naa hakataakoto aaraa tama hakamaatua i Israel

imua (sapta 11), teenaa te tama e sissii te pas nei e hiihai maa naa tama e ppau te pas nei ki mau naa hakataakoto laatou i TeAtua, aa ite sapta 12-raa, a ia e sissii ki naa tama naa ki hakannoo peenaa ki naa taratara TeAtua ka ttoka tonu laatou ki Jesus, aa laatou ki nnoho hakalavatoa ma naa haaeo teelaa ma ki mee no pakkuu ake ki laatou.

Naa takkoto naa taratara iloto te pas nei

Te hakataakoto te pas: Ttiputipu TeAtua e takoto i Christ 1.1–3

Christ e takoto i aruna naa ensol 1.4–2.18

Christ e takoto i aruna Moses ma Joshua 3.1–4.13

Christ ko te Maatua Hakamau 4.14–7.28

Te taratara hakamaatua Christ raa se taratara e lasi 8.1–9.22

Te mate Christ raa se vana hakamaatua iloo 9.23–10.39

Te hakataakoto i TeAtua 11.1–12.29

Te tiputipu e hiihai ai TeAtua 13.1–19

Te taku hakaoti 13.20–21

Naa taratara hakaoti 13.22–25

Te taratara TeAtua e hakasura iho i tana Tama

¹ Imua iloo raa, te kau taratara TeAtua ni tarataraina ana pure raa ki naa tippuna taatou ite lopo saaita. ² Aa i naa aso hakaoti nei raa, naa taratara TeAtua naa ku tarataraina mai tana Tama. TeAtua ni penapena telani ma te kerekere iloto naa mahi tana Tama naa. Teenaa ko tana Tama ni tuku ma ki oti ku taaohi naa mee hakkaatoa. ³ Te ttia TeAtua raa e too tana maasina iaa Ia, aa te tiputipu TeAtua raa e takoto iaa Ia, teenaa te kerekere ma telani e tauhia a Ia ki takkoto peenaa

ki tana taratara e haimahi. I tana saaita ni oti te hookii tana ora ki lavaa te uiia naa haisara naa tama te maarama nei TeAtua raa, a Ia ni noho hakamaatua i te vasi hakamaatau TeAtua Haimahi i te lani.

Christ e takoto hakamaatua i aruna are naa ensol

⁴ Te Tama TeAtua raa ni tukua ki takoto hakamaatua i aruna naa ensol, e mee pee ko tana inoa ni kauake TeAtua raa hoki e takoto hakamaatua iaa i naa inoa naa ensol. ⁵ I te aa, TeAtua ni seai iloo ki mee ake ki se ensol peelaa:✧

“Koe naa ko taku tama;

te aso nei, i te aso nei, nau ku mee ma se Tamana iaa koe.”

TeAtua hoki ni seai iloo ki pesi se taratara maana i se ensol peelaa,

“Nau ma ki mee ma se Tamana aana,

aa te tama naa ma ki mee ma se Tama aaku.”

⁶ I te saaita TeAtua ni noho ki kave mai tana Tama mua ki te maarama nei raa, a Ia ni mee tana taratara peelaa:✧

“Naa ensol hakkaatoa TeAtua raa ki lotu i te Tama naa.”

⁷ Tevana iaa TeAtua ni mee tana taratara peelaa i te vasi naa ensol:✧

“TeAtua ni penapena ana ensol raa ki mee ma ni matani,

aa naa tama e heheuna iaa Ia raa ki mee ma ni ahi.”

⁸ I te vasi tana Tama raa iaa, TeAtua ni taratara peelaa:✧

✧ **1.5** Ps 2.7; 2 Sam 7.14; 1 Chr 17.13 ✧ **1.6** Deut 32.43 (LXX)

✧ **1.7** Ps 104.4 (LXX) ✧ **1.8** Ps 45.6-7

“Too Nohorana, TeAtua, ma ki takoto no takoto hakaoti!

Koe e tuku laaoi i too kanohenua, i aa koe e hakasura te tiputipu e tonu.

⁹ Koe e hiihai ki te tiputipu e tonu,

aa koe see hiihai iloo ki te tiputipu e hakallika.

Teenaa ko te vana TeAtua, te Atua e lotu ai koe naa, ni tini iaa koe

no haka tapuria koe ki te kaakaa te manava hiahia,

i aruna naa tama e ttaka ma koe.”

¹⁰ TeAtua ni taratara hoki peela:☆

“Imua iloo raa, TeAriki, koe ni penapena te kerekere nei,

aa koe ni penapena naa papallani ki oo tino rima

¹¹ Naa mee naa ma ki oti ku oo no seai,

aa koe iaa ma ki takoto koi peenaa;

naa mee naa ma ki oo no hakallika pee ko naa hekau ku tuai.

¹² Naa mee naa ma ki haatua a koe ma se kkahu e matoru ku tuai,

aa naa mee naa ma ki suia pee ko naa hekau ku tuai.

A koe iaa ma ki takoto koi peenaa,

aa too ora ma ki takoto no takoto hakaoti.”

¹³ TeAtua ni seai iloo ki mee ake ki se ensol i ana ensol raa peenei:☆

“Kau no noho i taku vasi hakamaatau,

ki tae iloo ki taku saaita ma ki tukua a nau naa tama e tautau haaeo ma koe naa i laro oo tapuvae.”

¹⁴ Naa ensol raa e heheuna peehea? Teenaa ni aitu e mee naa heuna TeAtua. Naa ensol raa

☆ **1.10** Ps 102.25-27 (LXX) ☆ **1.13** Ps 110.1

e heunatia mai TeAtua ki tokonaki ki naa tama e nnoho ki hakassaoria.

2

Hakannoo ki naa taratara TeAtua

¹⁻² Naa taratara teelaa ni kauake naa ensol ki naa tippuna taatou raa ni huri ake ma ni taratara maaoni iloo. Naa tama ni see hakannoo no tautari ki naa taratara naa ni hakkaitoaina TeAtua i naa vana laatou ni hakassara. Teenaa taatou ki tautari hakaraaoi iloo ki naa taratara maaoni taatou ni llono naa, ki see sassare huri taatou. ³ Taatou ma ki llaka peehea i naa hakkaitoa TeAtua ki mee maa taatou see anaana ki illoa taatou i te ara TeAtua e hakasao taatou? TeAriki tana tino ni hakaeta mua lokoi i te ara TeAtua e hakasao taatou, teenaa naa tama ni llono iaa Ia raa ni hakaari mai ki taatou maa teinei ni taratara maaoni. ⁴ TeAtua hoki e huri mai ana lopo mirakol ma ana vana e hakasoro mmata aa ka vaevae mai naa mahi TeAitu Tapu tautari ki tana hiihai, ki illoa taatou maa teenaa ni taratara maaoni.

Taatou e hakassaoria TeAtua iloto te inoa Christ

⁵ TeAtua ni see hakanoho naa ensol raa ki nnoho hakamaatua i te maarama hooou teelaa e tarataraina taatou ma ki oti ku sura mai. ⁶ E takoto tana taratara iloto te Laupepa Tapu e taratara are peelaa:✧

“TeAtua, te tama te maarama nei se tama peehea ma ki noho koe no maanatu ki aa ia? Ai koe ku anaana are ki te tamavare peenaa?”

✧ 2.6 Ps 8.4-6 (LXX)

7 I te tamaa saaita koi raa, te tama naa ni tukua a koe ki see tae ki naa ensol.

Aa teenei koe ku haia a koe ma se tama hakamaatua ka hakanau koe iaa ia.

8 Ttama naa e tukua a koe ki noho hakamaatua i aruna naa mee hakkaatoa.”

Te taratara raa e mee maa “naa mee hakkaatoa” ni tuku atu TeAtua kiaa ia; teenaa seai se mee maa see takoto i naa mee naa. Aa taatou iaa see kkite maa se tama i te maarama nei

e noho hakamaatua i aruna naa mee hakkaatoa i te saaita nei. ⁹ Te tama taatou e kkite raa iaa ko Jesus, te tama ni tukua

TeAtua tana tamaa saaita ki see tae ki naa ensol, teenaa iloto telaaoi TeAtua itaatou, a ia ki mate ki hakassaoria te henua hakkaatoa.

Taatou nei ku kkite iaa ia ku noho hakamaatua ka hakanauria i aa ia ni hakallono isu no mate.

¹⁰ Te mee raa e tau iloo maa TeAtua, te tama ni penapena no hakanoho naa mee hakkaatoa, ki too ake te lopo tama no nnoho ma Ia. Teenaa

Jesus ni tiiake Ia ki hakallono isu ki tau Ia te hakasao naa tama te maarama nei.

¹¹ Jesus ni hakatapuria a Ia naa ora te henua ki see takkoto ni haisara i laatou, teenaa a Ia ma naa tama ni hakatapuria naa ora laatou naa ki tamana ki te Tamana tokotasi. Teenaa

see napa ai Jesus te kannaa i naa tama naa ma ni tama i tana haanauna. ¹² Jesus ni mee ake ki TeAtua peenei:✧

“Nau ma ki hakaari ake ki aku taaina ma aku kave raa i oo vana ni mee;

Nau ma ki hakanau iaa koe i te saaita naa tama naa e kkutu no lotu.”

¹³ A Ia ni pesi hoki tana taratara peela,

✧ 2.12 Ps 22.22

“Nau ma ki taaohi manava i TeAtua.”

Aa e taratara hoki peelaa,

“Teenei nau ku noho hakapaa ma naa tamalliki

TeAtua ni kaumai kiaa nau.”✧

¹⁴ Naa tama e haia a Ia ma ni tamalliki aana naa, teenaa ni tama i te maarama nei. Teenaa Jesus ni haanauria mai ma se tama te maarama nei hoki ki taka Ia ma te tiputipu naa tama te maarama nei. A Ia ni mee peenei

ki lavaa Ia te mate, ki seua a Ia naa mahi Satan raa i tana saaita e hakamasikeria no ora hoki. I te aa, Satan e tauhia a ia naa mahi te mate. ¹⁵ I te ara nei raa, naa tama

katoo ni ttipu ake ka mattaku maa laatou ma ki oti ku mmate raa ku haia a Ia ki sei te maanatu naa i naa hakataakoto laatou.

¹⁶ Te mee nei e hakailoa mai maa teelaa sei ko naa ensol raa e tokonakiria Jesus; teelaa are ko naa mokopuna Abraham.✧

¹⁷ Teenaa, i ana vana katoo e mee raa, Jesus ki sosorina pee ko ana taaina i te maarama nei, ki mee Ia ma se Maatua Hakamau laatou teelaa e sura te manava aroha aa e heheuna hakaraaoi i ana heuna e mee maa TeAtua. A Ia ki mee peenaa ki lavaa te uiia naa haisara te henua. ¹⁸ I te saaita nei raa, Jesus ma ki lavaa

te tokonaki atu ki naa tama e usuusuhia naa vana e hakallika, i te aa, i tana tino ni usuusuhia no hakallono isu Ia.

3

Jesus e hakamau are i Moses

¹ Aku taaina ma aku kave nei. Kootou hoki ni kannaatia TeAtua kiaa Ia!

✧ 2.13 Is 8.17,18 ✧ 2.16 Is 41.8-9

Kootou ki hakataakoto tonu ki Jesus,
 te tama ni hakanohoria TeAtua ma
 ko te Maatua Hakamau i te lotu taatou nei. ² A Ia
 ni tukua TeAtua ki haia naa heuna nei, teenaa
 a Ia ni tautari hakaraaoi iloo ki naa taratara
 TeAtua, e mee pee ko Moses ni heheuna
 hakaraaoi iloo ma te kanohenua TeAtua.✠
³ Jesus se tama hakamaatua iaa i Moses. E mee
 pee ko te tama e penapena tana hare raa
 e hakanauria iaa i tana hare e penapena naa.
⁴ I naa hare hakkaatoa raa, e mattino
 naa tama ni penapena naa hare naa, aa
 teelaa ko TeAtua raa ni penapena naa mee
 hakkaatoa. ⁵ Moses ni heheuna hakaraaoi iloo
 ma naa tama TeAtua, teenaa a ia ni tarataraina
 a ia naa taratara TeAtua ma ki oti ku mee imuri.
⁶ Tevana iaa Christ raa ko te Tama TeAtua;
 a Ia naa e roorosi i naa tama TeAtua. Taatou nei
 ko naa tama TeAtua ki mee maa taatou e mau
 peenaa naa manava taatou ki te mee e taaria
 taatou naa.

Te taratara hakaapo ki naa tama see lotu

⁷ TeAitu Tapu raa e taratara peenei:✠
 “Ki mee maa kootou ellono i te reo TeAtua
 i te aso nei,
⁸ kootou see manava makattau pee
 ko naa tippuna kootou i te saaita laatou
 ni sahea laatou naa taratara TeAtua,
 teenaa ko te saaita TeAtua ni haaiteria laatou
 iloto mouku.
⁹ Teenaa TeAtua ni mee peelaa:
 ‘Niaaina ma naa tama naa ni kkite
 i aku lopo vana ni mee ki laatou iloto
 mouku raa, nau ni haaaiteria koi laatou.

✠ 3.2 Num 12.7 ✠ 3.7 Ps 95.7-11 (LXX)

10 Teenaa ko taku vana ni lotu iloo i naa tama naa
no pesi taku taratara peela,

Naa tama naa see fiffai maa laatou ki tautari
kiaa nau,

aa see fiffai maa laatou e hakannoo
ki aku taratara.

11 Aa nau ni lotu no tuku iloo taku taratara haka-
maatua:

Naa tama naa ma ki see lavaa iloo te ttae
ki te kina ni mee nau ma ki oo laatou
no hakamarolloo ai! ”

12 Aku taaina ma aku kave nei, kootou
mmata hakaraa oi iloo ki see hai tama i kootou
ki taka ma tana manava e hakallika aa
maa e huri tana manava no see hakannoo
ki naa taratara te Atua teelaa e ora hakaoti.

13 Naa aso hakkaatoa raa taatou maraa
e ttapa peela, “Te Aso Nei”, teenaa kootou
ki tokonaki ki telaa tama i naa aso hakkaatoa,
ki see hakarereesia naa tama naa te tiputipu
te haisara, aa ki see manava makattau laatou.

14 I te saaita taatou ni kaamata no lotu raa, taatou
ni lotu haimahi iloo, teenaa taatou ki tauhia
taatou te tiputipu naa ki tae iloo ki te saaita
taatou e mmate. I te aa, i taatou ni tama
e heheuna hakapaa ma Christ.

15 Te Laupepa Tapu raa e taratara mai peenei:✧
“Ki mee maa kootou ellono i te reo TeAtua
i te aso nei,

kootou ki see manava makattau pee
ko naa tippuna kootou imua

i te saaita laatou ni sahea laatou naa taratara
TeAtua.”

16 Teelaa ko ai naa tama ni llono i te reo
TeAtua no sahea laatou ana taratara? Teenaa

✧ 3.15 Ps 95.7-8 (LXX)

ko naa tama hakkaatoa ni taakina mai Moses i Egypt.☆ ¹⁷ Teelaa ko ai naa tama ni loto ai TeAtua iloto naa setau e matahaa hakkaatoa? Teenaa ko naa tama ni ppena naa haisara laatou no mmate iloto mouku. ¹⁸ I te saaita TeAtua ni tuku tana taratara hakamaatua peelaa, “Naa tama naa ma ki see lavaa iloo tettae ki te kina ni mee nau ma ki oo laatou no hakamarolloo ai”, TeAtua e taratara i ai? Teenaa ko naa tama ni sahea laatou ana taratara. ¹⁹ Teenei taatou kukkite maa naa tama naa ni see lavaa te uru atu ki te henua naa ilaatou ni see hakannoo ki TeAtua.

4

¹ TeAtua ku oti te purepure mai maa taatou ma ki toa a Ia ki te kina taatou ma ki hakamarolloo ma Ia. Teenaa taatou ki mmata hakaraaoi iloo ki see mee maa see tama ikootou ni see tae no hakamarooroo ma Ia. ² I te aa, itaatou ni llono e mee pee ko naa tama naa hoki ni llono i naa hakaea mai te Lono Taukareka. Naa tama naa ni llono i naa taratara naa, tevana iaa naa taratara naa ni see hai vana e taukareka ni mee ki laatou, i te aa i te saaita naa tama naa ni llono raa, naa taratara naa ni see tauhia laatou ki takkoto iloto naa manava laatou. ³ Taatou naa tama e hakannoo ki naa taratara TeAtua raa iaa, taatou e ttae ki te kina TeAtua ni purepure mai maa taatou ma ki hakamarolloo. E mee pee ko ana taratara ni mee peelaa:☆
 “Nau ni loto no tuku iloo taku taratara haka-
 maatua peelaa,

☆ 3.16 Num 14.1-35 ☆ 4.3 Ps 95.11

‘Naa tama naa ma ki see lavaa iloo te ttae
ki te kina ni mee nau ma ki oo laatou
no hakamarolloo ai!’ ”

Niaaina maa TeAtua ni tuku tana taratara
peenei raa, ana heuna naa ni oti i tana saaita iloo
ni penapena te kerekere nei. ⁴ I te aa, e mee

te taratara e takoto iloto te Laupepa Tapu
e taratara peela i te hitu naa aso: “TeAtua

ni hakamarooroo i ana heuna raa i te hitu
naa aso.”[☆] ⁵ Te taratara i te hakamarolloo nei
e tarataraina mai hoki te Laupepa Tapu:

“Naa tama naa ma ki see lavaa iloo te ttae
ki te kina ni mee nau ma ki oo laatou
no hakamarolloo ai.”[☆] ⁶ Naa tama mua

ni llono i te Lono Taukareka raa ni see too
te hakamarolloo naa, i te aa, i laatou
ni see hakannoo ki naa taratara TeAtua.

Aaraa tama iaa ni tiiake TeAtua ki too laatou
te hakamarolloo naa. ⁷ Teenaa TeAtua

ni tuku telaa aso, teelaa e tarataraina mai
te Laupepa Tapu ma ko “Te aso nei”, ki too laatou
te hakamarolloo naa. I naa setau e tammaki

ki muri iloo raa, naa taratara TeAtua raa
ni tarataraina mai David iloto naa taratara
te laupepa tapu teelaa ni tarataraina a nau
imua:[☆]

“Ki mee maa kootou ellono i te reo TeAtua
i te aso nei,

kootou ki see manava makattau.”

⁸ Ki mee maa naa tama imua raa ni taakina
maani Joshua no hakamarolloo i te kina
TeAtua ni purepure ake ki laatou raa,

TeAtua ni see taratara are imuri maa e mee
telaa aso aana e tuku.[☆] ⁹ Teenaa naa tama

☆ 4.4 Gen 2.2 ☆ 4.5 Ps 95.11 ☆ 4.7 Ps 95.7-8 (LXX) ☆ 4.8
Deut 31.7; Josh 22.4

TeAtua raa ma ki lavaa koi te hakamarolloo, e mee pee ko TeAtua ni hakamarooroo i te hitu naa aso. ¹⁰ I te aa, naa tama e too te hakamarolloo TeAtua ni purepure ake raa ma ki hakamarolloo i naa tino heuna laatou, e mee pee ko TeAtua ni hakamarooroo i ana heuna.✧ ¹¹ Teenaa taatou ki hakappuru ki ttae taatou no hakamarolloo, ki see mee taatou pee ko naa tama i Israel imua ni see ttae i laatou ni see hakannoo ki naa taratara TeAtua.

¹² Te taratara TeAtua raa e ora ka haimahi, aa e kaa iaa i te sesere e hakkaa i ana vasi e lua. Te taratara naa e tae iloo ki lotou te hatumanava te tama, e mee pee ko i-naa urumaki te sesere raa no tae ki te kina te manu te tama raa e takoto, te kina naa ivi raa e hakauu ki naa pukunohi; no ssuke ake te hiihai ma te hakataakoto te hatumanava te tama. ¹³ See hai mee e takoto huu imua TeAtua; naa mee kattoo i te maarama nei e mmoe tallaki imua ana karamata. Teenaa taatou ma ki hakaari ake ki Ttama naa i naa sosorina naa ora taatou.

Jesus te Maatua Hakamau taatou

¹⁴ Teenaa taatou ki taaohi ki te lotu e hakaea taatou nei. I te aa, i taatou e mee te Maatua Hakamau taatou ni hano ki te lani no noho imua naa karamata TeAtua. Tana inoa ko Jesus, te Tama TeAtua. ¹⁵ Te Maatua Hakamau taatou nei e sura tana aroha i taatou, iaa la e iloa maa taatou see lavaa te mee naa vana taatou soko taatou. I te aa, i taatou Maatua Hakamau nei tana tino ni usuusuhia Satan ki te kau vana e mee pee ko taatou e usuusuhia,

✧ 4.10 Gen 2.2

tevana iaa a Ia ni seai tana sara ni mee.
 16 Teenaa taatou ki mau naa manava
 taatou aa taatou ku oo atu ki te nohorana
 TeAtua; te kina te laaoi raa e takoto. Teenaa
 TeAtua ma ki aroha i taatou no hakasura
 tana manava laaoi ki taatou, aa i te saaita taatou
 ma ki ssee atu ki tokonaki mai ki taatou raa, a Ia
 ma ki tokonaki mai.

5

1 Te maatua hakamau raa se tama
 e hakamaatinoria i naa tama i tana noho,
 teenaa te tama naa e tukua ki heheuna i TeAtua
 ki tokonaki ki naa tama laatou. A ia e tukua
 ki hakaara naa manu te henua raa i te olta
 ki uiia naa haisara laatou. 2 I aa ia se tama koi
 i te maarama nei raa, a ia ma ki lavaa te meemee
 hakaraaoi ki naa tama teelaa see illoa maa
 naa vana laatou e mee raa e ssara. 3 Aa
 i aa ia se tama koi i te maarama nei raa, teenaa
 a ia ki hakaara ni manu ki TeAtua ki uiia
 naa haisara te henua aa ki uiia hoki ana tino
 haisara.☆ 4 See hai tama e ahu kiaa ia
 no hakanoho soko ia ma se maatua hakamau.
 Te maatua hakamau raa, teenaa se tama
 ni kannaatia ake iloo TeAtua ki te heuna naa,
 e mee pee ko Aaron.☆

5 Teenaa ko te vana Christ ni see ahu kiaa Ia
 no hakanoho soko Ia ma se maatua hakamau.
 TeAtua ni huri are no vanaake kiaa Ia peela:☆

“Koe naa ko taku Tama;

i te aso nei, nau ku mee ma se Tamana iaa koe.”

6 TeAtua ni taratara hoki i telaa kina iloto
 te Laupepa Tapu peela,☆

☆ 5.3 Lev 9.7 ☆ 5.4 Ex 28.1 ☆ 5.5 Ps 2.7 ☆ 5.6 Ps 110.4

“Koe ma ki noho hakaoti ma se maatua i te noho Melkisedek.”

⁷ I te saaita Jesus ni noho i te maarama nei raa, a Ia maraa e taku ma te tani ki te tama e lavaa te hakaora iaa ia. Aa i aa Ia se tama e meeme seemu aa e hakannoo ki naa taratara TeAtua raa, teenaa TeAtua ni lono ki ana taku.✧
⁸ Niaaina maa Jesus ko te Tama TeAtua raa, a Ia ni iloa i te tiputipu te hakannoo ki te taratara raa i tana saaita ni hakallono isu. ⁹ Aa i te saaita te ora ttama naa ni haka kaatoaina raa, a Ia ni mee ma ko ttama e tau te hakasao naa tama katoo e hakannoo kiaa Ia. ¹⁰ Teenaa TeAtua ni hakanoho iaa Ia ma ko te Maatua Hakamau i te noho Melkisedek.

Kootou see tiiake kootou te lotu

¹¹ E tammaki iloo naa taratara maatou e lavaa te kauatu i te mee nei, tevana iaa maatou see illoa maa maatou ma ki taratara atu peehea ki kootou. I te aa, i kootou ku llono nataa iloo.
¹² Kootou kunaa tau are te akonaki aaraa tama i naa taratara TeAtua, tevana iaa kootou koi ssee ma ki hanatu se tama no kauatu naa akonaki mua i naa taratara TeAtua. Kootou koi mee pee ko naa tamalliki seki lavaa te kkai ki naa kaikai e makattau; kootou koi unu naa suusuu naa tamalliki punammea.
¹³ Ttama e hakaunumia ki te suusuu raa, teenaa ko te tamariki koi punaamea seki lavaa te hakatuu soko ia i te mee e tonu aa ma te mee e sara.✧ ¹⁴ Naa kaikai e makattau raa iaa, teenaa ni kaikai naa tama ku mattua teelaa ku lavaa te ilotia laatou te tiputipu e taukareka aa ma te tiputipu e hakallika.

✧ 5.7 Mt 26.36-46; Mk 14.32-42; Lk 22.39-46 ✧ 5.13 1 Cor 3.2

6

¹ Teenaa taatou ki ttaka ki mua no taaoihi ki naa akonaki teelaa etau maa naa tama ku mattua ma telotu. Taatou ki see mee maa taatou ki hakahekahe peenaa naa akonaki mua e taratara i Christ. Taatou ki see ahe no mee pee ko te tama e kaamata ki hakatuu tana hare hoo, teenaa ma ki taratara hoki taatou ki ffuri naa manava no tiiake naa vana vvare aa maa taatou kulotu i TeAtua; ² kootou see mee ma ki kauatu hoki ni akonaki i te hakaukau tapu aa i te hakaipiri naa rima no hakatapu telaa tama; aa kootou see mee hoki ma ki kauatu ni akonaki i te mate ma ki hakamasikeria aa i te Hakatonu TeAtua i te aso hakaoti. ³ Taatou ki ttaka ki mua no toa taatou naa akonaki naa tama ku mattua! Aa ki mee maa teenei ko te hiihai TeAtua, teenaa taatou ma ki mee peenaa.

⁴ Naa tama ni lotu aa ki oti raa nei ku tiiake hoki laatou telotu raa, naa tama naa ma ki see lavaa te hurisia hoki naa manava laatou ki tiiake naa haisara laatou. Naa tama naa ni ttaka iloto te maasina TeAtua; naa tama naa ni llave i naa mee taukalleka telani ni hookii aa naa mahi TeAitu Tapu raa ni uiia atu ki laatou; ⁵ i te saaita naa tama naa ni lotu raa, laatou ni illoa i te taukareka naa taratara TeAtua, aa laatou ku oti tellono i naa mahi tessao koi au nei. ⁶ Ki oti raa nei, naa tama naa ku ffuri no see lotu! Teenaa naa tama naa ma ki see lavaa iloo te hurisia naa manava laatou ki tiiake naa haisara laatou, i te aa, i naa tama naa ku mee maa e tuukia hoki laatou te Tama TeAtua ki mate i aruna te kros, ka hakanaparia imua naa karamata te henua.

⁷ Te kerekere teelaa e tokia te ua no ssomo

naa kaikai e taukalleka maa te tama e mee tana verena raa, teenaa se kerekere e haia hakaraaoina TeAtua. ⁸ Aa te kerekere e ssomo naa laakau tuitui aa ma naa vvee raa, teenaa se kerekere e hakallika koi; te kerekere naa ma ki tuku haaeoina TeAtua aa ki oti kutuunia ki te ahi.*

⁹ Aku soa nei. Niaaina maa maatou e taratara atu peenei raa, maatou e illoa maa naa vana nei see ssura i kootou. Maatou e illoa maa kootou e ttaka ki te ara e taukareka; te ara ki too te ora maaoni. ¹⁰ TeAtua see iloa te hirihiri maa nitama aana e hiihai. A Ia ma ki see lavaa te ssiri i naa heuna kootou ni mee kiaa Ia aa i te laaoi kootou ni hakasura kiaa Ia i naa tokonaki kootou ki naa taaina kootou. A Ia e iloa maa kootou koi tokonaki ki naa tama naa i te saaita nei hoki. ¹¹ Maatou e fiffai maa kootou hoki ki hakasura te tiputipu nei no ttae ki te hakaoti ana ki ttino atu iloo naa mee e taaohi manava ai kootou. ¹² Maatou see fiffai maa kootou ki matanaennae. Maatou e fiffai maa kootou ki mee pee ko naa tama e lotu aa e ttari hakaraaoi ki kauake TeAtua ana mee ni purepure ake ki laatou.

Naa mee ni purepure maaoni TeAtua

¹³ I te saaita TeAtua ni purepure ake ki Abraham raa, a Ia ni tuku tana taratara maa ana purepure naa ma ki haia a Ia no ttino maaoni. Teenaa i tana saaita ni kauake ana purepure naa raa, a Ia ni hakamaumau iloo kiaa Ia soko Ia, i te aa see hai tama e hakamau iaa iaa Ia. ¹⁴ Teenaa a Ia ni purepure ake peela ki Abraham,*

* 6.8 Gen 3.17-18 * 6.14 Gen 22.16-17

“Nau e tuku hakaoti taku taratara i aa nau ma ki kauatu too haanauna e lasi iloo.”

¹⁵ Abraham ni lavatoa iloo te noho hakaraaoi ka ttari, teenaa TeAtua ni kauake tana mee ni purepure atu kiaa ia.

¹⁶ I naa saaita te henua maraa e tuku naa taratara laatou raa, naa tama naa maraa e hakamaumau ki naa tama e hakamau iaa i laatou, teenaa te taratara naa ma ki mau.

¹⁷ TeAtua ni hiihai maa naa tama teelaa ma ki too ana mee ni purepure ake raa ki illoa hakaraaoi iaa Ia ma ki see lavaa iloo te huri tana maanatu, teenaa ni tuku ai tana taratara raa ka hakamaumau kiaa Ia soko Ia. ¹⁸ Teenaa TeAtua ni kaumai hakapaa tana purepure aa ma tana taratara maaoni.

Naa taratara e lua nei see lavaa te hurisia, i te aa, TeAtua ma ki see lavaa iloo te pesi tana taratara hakareeresi. Teenaa naa manava taatou, naa tama teelaa ni ffuro no hakalluu iaa Ia raa, ku mau ki tauhia taatou te mee TeAtua e taaohi manava ai taatou. ¹⁹ Te mee e taaohi manava ai taatou nei e takoto ma se taura naa ora taatou. Teenaa taatou e lavaa te hakauruhia atu ki telaa vasi te maro e tautau iloto te Hare Tapu i te lani no uru ki loto te kina iloo e tapu.*

²⁰ Jesus kunaa tae iloo ki te kina naa imua no noho hakaoti pee ko te Maatua Hakamau taatou i te noho Melkisedek.*

7

Melkisedek te Maatua

* 6.19 Lev 16.2 * 6.20 Ps 110.4

1 Melkisedek ko te tuku i Salem, aa se maatua TeAtua Haimahi. I te saaita Abraham ni ahe ake i te ttau teelaa ni taaiia a ia naa tuku e haa raa, Melkisedek ni ttiri iaa ia no kauatu iloo tana laaoi. 2 Teenaa kauake iloo Abraham tana tuuhana tokotasi i ana tuuhana e sinahuru ni toomai i ana henua ni taa. (Te inoa Melkisedek raa e mee maa, 'Ttuku te Tiputipu e Tonu'; aa i aa ia ko te tuku i Salem, tana inoa hoki e mee maa, 'Ttuku te Laaoi').* 3 See hai taratara e takkoto maa ko ai naa maatua Melkisedek, aa maa ko ai ana tippuna; see hai taratara hoki e takkoto maa ttama naa ni haanau aa maa ni mate i te ssao hea. A ia e mee pee ko te Tama TeAtua, e noho maatua i naa saaita hakkaatoa.

4 Aa teenei kootou kukkite maa Melkisedek se tama hakamaatua iloo; teenaa Abraham, te tipuna taatou, ni kauake tana tuuhana i ana mee ni hanake ma ia i te ttau. 5 Naa Loo Moses raa e mee maa naa maatua i te manava Levi raa ki ao se tuuhana i naa mee te kanohenua Israel, niaaina maa te kanohenua naa ni tama hoki i te manava Abraham.* 6 Melkisedek seai se tama i te manava Abraham, tevana iaa a ia ni kauake tana tuuhana Abraham, teenaa hakatapurua iloo ia Abraham, te tama ni kauake ana purepure TeAtua. 7 Taatou e illoa maa te tama e hakatapu telaa tama raa e hakamaatua iaa i te tama e hakatapurua. 8 Naa maatua e ao naa tuuhana te kanohenua Israel raa, teenaa ni tamavare koi te maarama nei teelaa ma ki oti koi ku mmate; i te vasi Melkisedek iaa, naa tuuhana te henua ni aohia te tama e tarataraina te laupepa tapu

* 7.2 Gen 14.17-20 * 7.5 Num 18.21

maa koi ora i te ssao nei. ⁹ Taatou e lavaa te taratara maa te saaita Abraham ni sui tana tuuhana raa, Levi, te tama e mee tana noho e ao naa tuuhana, e sui hoki tana tuuhana. ¹⁰ I te aa, i te saaita Melkisedek ni ttiri i Abraham raa, Levi seki haanauria mai are, aa Levi naa se mokopuna koi Abraham. Teenaa e mee maa Levi kunaa taka are ma Abraham i te saaita naa.

¹¹ I te saaita naa Loo raa ni kauake ki te kanohenua Israel raa, naa Loo naa e hakatuu maa te noho Levi raa ki heheuna ma ni maatua. Aa ki mee maa naa maatua naa ni heheuna hakaraaoi raa, TeAtua ni see kkave mai are se maatua sara i te noho Melkisedek. ¹² Aa ki mee maa teelaa se tama i telaa noho raa ku heheuna ma se maatua, teenaa e mee maa naa taratara naa Loo raa hoki ku ffuri. ¹³ Teenaa TeAriki, te tama e tarataraina taatou nei, sei se maatua i te noho Levi, aa sei iloo se tama i te manava e au ai a Ia naa ni heheuna ma se maatua. ¹⁴ Te henua e illoa hakkaatoa maa Jesus se tama i te manava Judah; aa i te saaita Moses ni taratara i naa heheuna naa maatua raa, te manava Judah raa ni sei iloo ki taapaa a ia.

Jesus e mee ma ko Melkisedek

¹⁵ Teenei taatou ku kkite i te maatua hoo ku noho mai, te maatua i te noho Melkisedek. ¹⁶ Ttama naa ni see hakanohoria ma se maatua tautari ki naa loo te maarama nei, sei. Ttama naa ni hakanohoria tautari ki naa mahi tana ora e takoto no takoto hakaoti. ¹⁷ I te aa i te Laupepa Tapu raa e mee maa,

“Koe ma ki noho hakaoti ma se maatua i te noho Melkisedek.”[☆] ¹⁸ Te loo tuai e hakanohonoho naa maatua imua raa e hakakkeeina hakavasi, i te aa i te loo naa see haimahi aa see heheuna. ¹⁹ See hai mee e lavaa te hakatonusia naa Loo Moses raa ki ttonu maaoni. I te saaita nei raa TeAtua e taaraki mai te ara hou e taukareka iaa i naa loo tuai, teenaa taatou ku lavaa te hakatauppiri atu ki TeAtua i te ara naa.

²⁰ I te saaita naa maatua imua raa ni hakannohoria raa, TeAtua ni sei tana taratara hakamaatua ni tuku. ²¹ Aa i te saaita Jesus ni hakanohoria ma se maatua raa, TeAtua ni tuku tana taratara hakamaatua ki Jesus peela:[☆]

“TeAtua ku oti te tuku tana taratara hakamaatua, aa a Ia ma ki see lavaa te huri tana maanatu: ‘Koe ma ki noho hakaoti ma se maatua.’ ”

²² Teenei ko te taratara TeAtua ni tuku nei teelaa ekkite taatou maa Jesus ko te tama e hakailoa mai ki taatou naa taratara hakamaatua TeAtua.

²³ Telaa mee hoki: e tammaki naa maatua ni heheuna imua, i te aa i naa maatua naa ni mmate koi ka suia aaraa maatua. ²⁴ Jesus iaa e ora hakaoti, teenaa see hai tama ma ki suia a ia tana sao. ²⁵ Teenaa a Ia e lavaa te hakasaoria a Ia maaoni naa tama e tautari ki TeAtua iloto tana inoa, i te aa i aa Ia e noho peenaa ka ttaro imua naa karamata TeAtua ki hakassaoria naa tama e lotu iaa Ia.

²⁶ Teenaa Jesus raa ko te Maatua Hakamau e tau maa naa vana taatou. A Ia e tapu;

a Ia see hai sara; a Ia ni hakakkeena i naa tama haisara raa no hakamasikeria ki aruna naa papallani. ²⁷ Jesus see mee ma ko aaraa maatua hakamau; a Ia see mee maa a Ia ki taa naa manu i naa aso hakkaatoa ki hakaara ki TeAtua, teenaa ma ki uiaa ana haisara raa imua aa ma ki oti ku uiaa naa haisara te henua. Ttama naa ni hakaara tana tinotama tana saaita koi tokotasi ki uiaa naa haisara taatou.* ²⁸ Naa Loo Moses raa e hakanoho naa tama see ttonu maaoni ma ni maatua hakamau; tevana iaa i te saaita naa loo raa ku oti te kauiho raa, TeAtua ni tuku tana taratara hakamaatua no hakanoho tana Tama, aa tana Tama naa ku oti te haka kaatoaina TeAtua ka noho peenaa i naa saaita hakkaatoa.

8

Jesus te Maatua Hakamau taatou

¹ Te tahito te taratara e kauatu maatou nei raa e mee maa: taatou e mee te Maatua Hakamau taatou e noho i te maatau te nohorana te Ttuku Hakamaatua iloo ite lani.* ² A Ia e heheuna ma ko te Maatua Hakamau i te kina iloo e tapu, teenaa ko e-hare tapu maaoni ni hakatuuria TeAriki; te hare naa ni see hakatuuria naa tama te maarama nei.

³ Naa maatua hakamau hakkaatoa e tukua ki hakaara naa manu te henua e taa no ttuni raa ki TeAtua, teenaa te Maatua Hakamau taatou raa hoki ki mee ni mee maana ki hakaara. ⁴ Ki mee maa te tama naa ni noho i te maarama nei raa, a ia ni see heheuna are ma se maatua, i te aa, e mee naa maatua e hakaara naa manu laatu

* **7.27** Lev 9.7 * **8.1** Ps 110.1

tautari ki naa Loo naa Jew. ⁵ Naa vana naa maatua e mee i te maarama nei raa e ssau koi ma ko naa vana e mee itelani. E mee ma ko te saaita Moses ni mee ma ki hakatuu te tamaa hare e tapu raa, TeAtua ni mee ake peelaa kiaa ia, “Mmata ki tautari koe ki naa tiputipu too mee ni hakakiiitea i aruna te mouna.”[☆] ⁶ Tevana iaa te heuna Jesus ma se maatua nei e lasi iaa i naa heuna naa maatua imua, e mee pee ko te taratara hakamaatua TeAtua e hakailotia mai Jesus ki taatou raa e taukareka iaa. I te aa, i naa taratara naa e hakatahito ki naa purepure e taukalleka TeAtua ki taatou.

⁷ Ki mee maa ni see hai vana ni sara i te taratara hakamaatua ni takoto imua raa, ni see hai ssoa taratara ni kaumai are ki taatou. ⁸ Tevana iaa TeAtua ni kite maa ana tama raa ni mee naa sara laatou, i tanataratara ni mee peelaa:

TeAtua e mee maa, “Te aso raa ma ki tae mai, teenaa nau ma ki tuku taku taratara hakamaatua ki takoto iloto maatou ma te kanohenua Israel aa ma te kanohenua Judah.

⁹ Taku taratara nei ma ki see mee pee ko taku taratara ni mee maa naa tippuna laatou

i taku aso ni ppiki ki laatou no hakattaki mai i Egypt.

Naa tama naa ni see tautari ki aku taratara ni tuku ki laatou, teenaa ni see hakannoo ai nau ki laatou.”

[☆] 8.5 Ex 25.40

10 TeAtua e mee maa, “Teenei taku taratara haka-
maatua ku tuku ki takoto ma naa tama
te kanohenua Israel:

Nau ma ki tuku aku loo raa ki takkoto iloto
naa hakataakoto laatou

no sissii ki aruna naa hatumanava laatou.

Nau ma ki mee ma se Atua laatou,

aa naa tama naa ma ki mee ma ni tama aaku.

11 Naa tama naa ma ki oti ku see akonaki ake
ki naa tama e nnoho hakapaa laatou, aa
maa e taratara ake peelaa ki ana taaina,

‘A koe ki iloa i TeAriki.’

I te aa naa tama naa hakkaatoa ma ki illoa
iaa nau,

e kaamata iloo ki naa tamavare no tae
ki naa tama hakamaatua.

12 Nau ma ki uii naa haisara naa tama naa aa nau
ma ki see maanatu ake ki naa vana laatou
ni hakassara imua.”[☆]

13 I te saaita TeAtua e taratara
i tana taratara hou e takoto raa, TeAtua
e mee maa tana taratara mua raa teenaa
se taratara tuai; aa te mee ku tuai no mee
ki maseu raa ma ki oti ku sei hakaoti.

9

*Naa tiputipu te lotu i te maarama nei ma
i te lani*

¹ Te taratara mua TeAtua ni tuku maa
naa tama Israel raa e takkoto ana ara ki tautari
te henua i naa saaita laatou e lotu, aa e mee hoki
tana hare i te kerekere nei ki lotulotu laatou.

² Teelaa se hare kantis raa e hakatuu, aa
te hare naa e mee ana puitana e lua. Te puitana
ki taha raa e ttapa ma ko te Ahana e-Tapu. I loto

[☆] 8.12 Jer 31.31-34 (LXX)

te kina naa raa e takoto tana mee e hakatuutuu ai te lamu aa te teevo e takkoto naa haraoa e ttapu e hakaara ki TeAtua.✠ ³ I loto te ssoa te puitana raa, i muri te maro e tautau i loto tonu naa puitana raa, teenaa ko te kina e ttapa ma ko te Uta e Tapu.✠ ⁴ I loto te kina naa raa, teelaa se olta e penapena ki naa kol teelaa e tunittuni ai naa insens, aa e takoto hoki te pokosi e ttapa ma ko te Pokosi naa Taratara Hakamaatua TeAtua. Te pokosi naa e aareha kato o ki naa kol, aa iloto te pokosi naa e tuu tana tamaa peesini e pena ki naa kol aa e takkoto naa 'manna' iloto. Te tokotoko Aaron, teelaa ku mattiri ake analau raa, e moe iloto te pokosi naa hoki ma naa hatu pallaha e lua teelaa e sissii naa Loo raa i aruna.✠ ⁵ I aruna te pokosi raa teelaa ni manu e lua e mee naa pakkau laaua; naa manu e lua naa e huri ake peelaa maa TeAtua e noho i te kina naa. Naa manu raa e ssau naa pakkau laaua no uhi vaaruna te kina TeAtua e uii naa haisara. Tevana iaa teenei seai se saaita ki taratara nau i naa mee hakkaatoa.✠

⁶ Teenaa naa mee iloto te hare raa e mmoe peenaa. Naa maatua te Hare Tapu raa e uru no mee naa heuna laatou i naa aso hakkaatoa iloto te Ahana e Tapu.✠ ⁷ Tevana iaa teelaa ko te Maatua Hakamau raa koi teelaa e lavaa te uru ki loto te Uta e Tapu. Te maatua naa maraa e uru tana saaita koi tokotasi iloto te setau ki loto te kina naa. A ia maraa e uru atu ma te ttoo raa no hookii atu ki TeAtua ki uii ana haisara aa ma naa haisara te kanohenua

✠ **9.2** Ex 26.1-30; 25.23-40 ✠ **9.3** Ex 26.31-33 ✠ **9.4** Ex 30.1-6; 25.10-16; 16.33; Num 17.8-10; Ex 25.16; Deut 10.3-5 ✠ **9.5** Ex 25.18-22 ✠ **9.6** Num 18.2-6

Israel. Teenaa ko naa haisara naa tama naa nippena, aa laatou iaa see illoa maa teenaa ni vana e hakallika.✧ 8 TeAitu Tapu raa e hakaari mai maa te tootoka ki te Uta e Tapu raa seki taaraki iloo, teenaa i te Ahana e-Tapu raa koi tuu. 9 Naa vana naa e huri mai ki naa vana taatou e mee i te ssao nei. Teenaa e mee maa naa mee taatou e hookii ma naa manu taatou e taa no hakaara ki TeAtua raa see lavaa te mee te hatumanava te tama e lotu raa ki kaatoa. 10 I te aa, i teenaa ni vana e mee koi i naa kaikai, naa vai, aa ma te kau vana naa tama naa e mee ki hakamaarama naa haitino laatou iloto te Hare Tapu. Naa vana nei see lavaa te hakatipu te ora te tama; naa vana nei e takkoto koi ki tae ki te saaita TeAtua e hakatonu naa mee hakkaatoa.

Te ttoo Jesus Christ

11 Christ ku oti te au ma ko te Maatua Hakamau i naa mee katoa e taukalleka teelaa ku oti te takkoto i te kina nei. Ttama naa e heheuna iloto te Hare Tapu e taukareka raa iloo, see hai se mee hakallika ai, teelaa ni see hakatuuria naa tama te maarama nei, teenaa te hare naa see hai i naa mee nipenapenaa i aruna te kerekere. 12 Teenaa te saaita Christ ni hano vaaroto te Hare Tapu naa no uru atu hakaoti ki loto te Uta e Tapu raa, a Ia ni see too te ttoo naa manu raa ma ki hakaara ki TeAtua; a Ia ni too tana tino ttoo no hakaara ki hakassaoria taatou i naa haisara taatou. 13 Te ttoo naa gout ma naa purumakau aa ma naa nahu te punua purumakau e ttuni raa e too no ppisi ki naa tama e kerekere i te vasi naa loo, teenaa

✧ 9.7 Lev 16.2-34

naa tama naa ma ki mataffua i te vasi naa loo. ☆
 14 Aa ki mee maa naa vana nei e heheuna
 maaoni. E aa? Kootou e mannatu maa
 te ttoo Christ raa ma ki heheuna peehea?
 I loto naa mahi TeAitu Tapu raa, Christ
 ni mate no hakaara tana tino see hai se mee
 sara ki TeAtua ki uiia naa haisara taatou.
 Naa hakataakoto taatou e huihuia te ttoo Christ
 i naa vana taatou e meemee vvare i te Hare Tapu,
 teenaa ki lotu tonu taatou i TeAtua.

15 Teenei ko te vana Christ raa ko te tama
 e hakatonu te taratara hakamaatua TeAtua
 e tuku maa tana kanohenua, teenaa naa tama
 ni kannaatia TeAtua raa ki toa laatou
 naa mee taukalleka TeAtua ni purepure ake
 ki laatou. I te aa, Christ ni mate ki hakassaoria
 naa tama naa i naa mahi naa haisara
 laatou ni mee i te saaita laatou koi tautari
 ki naa taratara mua TeAtua ni tuku maa
 naa tama i Israel.

16 I te saaita te tama raa e mate no hakatuu
 i te tama ma ki too ana mee raa, see hai tama
 ma ki too ana mee; laatou ki ttari ki ilotia
 maaoni maa te tama naa ni mate maaoni iloo.

17 I te aa, te taratara te tama e tuku raa, teenaa
 ni taratara vare koi ki mee maa te tama naa
 koi ora. Naa taratara naa ma ki ttino maaoni koi
 i te saaita te tama naa e mate.

18 Teenaa ko te vana te taratara mua TeAtua e takoto raa
 ni ssee ki te ttoo ki hakaara ki TeAtua, ki huri ake
 peela maa e mee te tama ku mate.

19 I te saaita Moses ni kauake naa Loo ki naa tama raa,
 a ia ni too te ttoo naa punua purumakau
 ma naa gout no hakauru ma te vai, araa
 too atu iloo no tapi atu ki aruna te laupepa

☆ 9.13 Lev 16.15-16; Num 19.9,17-19

naa Loo ma te kanohenua Israel. Teenaa a ia ni too naa huru sipsip e mmea no sai ki te laa te laakau 'hyssop' raa no ttoko ki te too ka tapi ki naa tama. ²⁰ A ia ni mee ake peelaa ki naa tama naa,

“Teenei te too e hakattino ai te taratara hakamaatua TeAtua ni vanaatu ki tautari kootou.”☆

²¹ I te ara naa raa, Moses ni tapi hoki te too raa ki aruna te hare kantis e tapu raa ma naa mee te lotu e takkoto iloto te hare.☆ ²² Naa Loo raa e taratara maa naa mee hakkaatoa e huuia ki te too raa ki mataffua, aa ki mee see hai too e pesi, naa haisara te henua see lavaa te uiia TeAtua.☆

Christ ni mate ki uiia naa haisara naa tama te maarama nei

²³ Naa mee e takkoto i te kerekere nei teelaa e penapena tautari ki naa tiputipu naa mee i te lani raa, naa mee naa e tau ki huuia i te ara naa. Naa mee i te lani iaa e tau iloo ki huuia ki te too e taukareka iaa i te too naa manu. ²⁴ I te aa, Christ ni see uru atu

ki lotu te Hare Tapu e hakaturia naa tama te maarama nei; teenaa ko te Hare Tapu ni penapena tautari ki te Hare Tapu maaoni i te lani. A Ia ni hanotonu ki te lani, teenaa ko tana kina e noho imua naa karamata TeAtua i te saaita nei ka tokonaki ki taatou.

²⁵ Te setau ma te setau naa Maatua Hakamau naa Jew raa e uru atu ki lotu te Uta e Tapu ma te too naa manu. Christ iaa ni see hano no hakaara tana tino i te lopo saaita iloto te Hare Tapu. ²⁶ Ki mee maa Ia ni mee

☆ 9.20 Ex 24.6-8 ☆ 9.21 Lev 8.15 ☆ 9.22 Lev 17.11

peenaa raa, a Ia ni hakallono isu koi peenaa i te lopo saaita, e kaamata mai iloo i te saaita TeAtua ni penapena te kerekere nei. Aa teenei taatou ku nnoho i naa aso hakaoti te maarama nei raa, a Ia ni hakasura mai tana saaita tokotasi nei no mee ki mate Ia ki uiia naa haisara naa tama te maarama nei. ²⁷ Naa tama hakkaatoa e takkoto naa aso laatou ma ki oti ku mmate, teenaa ko te saaita koi tokotasi laatou ma ki mmate. Aa ki muri raa TeAtua ku hakatonutonu laatou. ²⁸ Peelaa hoki, Christ ni mate tana saaita tokotasi ki uiia naa haisara te lopo tama. I tana saaita ma ki ahemai raa, a Ia ma ki see au no hakatonu naa sara te henua; a Ia ma ki au are no hakasao naa tama e ttari atu kiaa Ia.✧

10

¹ Te tiputipu naa mee maaoni ma ki ssura mai raa see haka kaatoaina mai i naa Loo ni kauake ki naa Jew; naa Loo naa e takoto koi ma se maru i naa mee e taukalleka teelaa ma ki oti ku ssura imuri. Naa mee naa tama naa e hakaara i naa setau hakkaatoa raa, teenaa ko te mee tokotasi raa koi. Eaa? Naa ora naa tama e lotu i TeAtua raa ma ki haka kaatoaina peehea naa Loo teelaa e taratara ki hakaara naa mee laatou raa i te ara naa? ² Ki mee maa naa tama e lotu i TeAtua raa ni uiia maaoni naa haisara laatou raa, naa tama naa ni see ttaka are ka mannatu maa laatou ni tama e mee naa sara laatou, teenaa naa tama naa ni kaaoti te hakaara naa mee laatou ki TeAtua. ³ Teenaa naa mee naa tama naa e hakaara i naa setau

✧ 9.28 Is 53.12

hakkaatoa raa e hakkoro naa tama naa ki see ssiri i naa haisara laatou. ⁴ I te aa i te ttoo naa punua purumakau ma naa kout raa see lavaa te uii naa haisara.

⁵ Teenaa ko te vana te saaita Christ ni mee ki au ki te maarama nei raa, a Ia ni taratara ake peelaa ki TeAtua.✧

“Koe see hiihai ki naa manu ma naa kaikai e hakaara atu kiaa koe, tevana iaa koe ni penapena taku haitino no kaumai.

⁶ Koe see hiihai ki naa manu e ttuni katoou no hakaara mai i te olta, aa ma aaraa mee e hakaara ki uii naa haisara.

⁷ Teenaa nau ki mee ake, ‘TeAtua, teenei nau ku au ki haia too hiihai, e mee pee ko i-naa taratara te Laupepa Tapu iaa nau.’ ”

⁸ Christ ni mee ake peelaa imua, “Koe see kaimanako aa maa koe e hiihai maa te henua e taa naa manu no hakaara atu kiaa koe; aa koe hoki see hiihai maa te henua e taa ka ttuni naa manu i aruna te olta no hakaara atu ki uii naa haisara laatou.” (niaaina maa naa Loo raa e taratara ki hakaara naa mee naa.) ⁹ Teenaa vanaake iloo Christ ki TeAtua,

“TeAtua, teenei nau ku au ki haia too hiihai.”

Naa mee te henua ni hakaara imua raa ku suia TeAtua ki te mate Christ. ¹⁰ I Christ ni hakannoo ki naa taratara TeAtua raa, teenaa naa haisara taatou ni uii katoou TeAtua i Christ ni hookii tana haitino i te saaita koi tokotasi ki uii naa haisara te henua.

¹¹ Te aso ma te aso, naa maatua imua raa e heheuna peenaa te hakaara naa mee raa koi

✧ **10.5** Ps 40.6-8 (LXX)

i te lopo saaita; tevana iaa naa mee naa tama naa e hakaara raa see lavaa te uii naa haisara.✠

¹² Christ iaa ni hakaara tana haitino ki uii naa haisara te henua, teenaa ko te hakaara e takoto no takoto hakaoti. Teenaa noho iloo Ia i te vasi hakamaatau TeAtua. ¹³ A Ia nei ku noho ka ttari ki tukua iho TeAtua naa tama e tautau haaeo ma la raa kilaro ana tapuvae.✠

¹⁴ Naa ora naa tama ni uii naa haisara laatou raa ni haka kaatoaina a la i tana saaita ni hakaara tana haitino.

¹⁵ TeAitu Tapu hoki e taratara i te mee naa. Tana taratara mua raa e mee peela:

¹⁶ “Teenei taku taratara hakamaatua ma ki tuku maa naa tama naa i naa aso ma ki oomai nei.✠

Nau ma ki hakatuu aku loo raa iloto naa hatumanava laatou ka sissii ki loto naa hakataakoto laatou.”

¹⁷ Araa TeAtua ku taratara hoki, “Nau ma ki see lavaa te maanatu ake ki naa haisara laatou aa ki naa vana e hakallika naa tama naa ni mee imua.”✠

¹⁸ Aa i te saaita naa haisara nei ku oti te uii TeAtua raa, teenaa ku see tau te hakaara hoki se mee ki TeAtua.

Taatou ki oomai ki tauppiri taatou ki TeAtua

¹⁹ Aku taaina ma aku kave nei. Taatou nei ku ttana te uru atu ki loto te Uta e Tapu, i te aa, te ttoo Jesus raa ni pesi maa taatou.

²⁰ Christ ni taaraki mai tana ara hoo, teenaa ko te ara te ora, e tere vaaroto te maro matoru e ppui te Uta e Tapu, teenaa ko i-tana haitino. ²¹ Taatou nei ku mee te maatua

✠ **10.11** Ex 29.38 ✠ **10.13** Ps 110.1 ✠ **10.16** Jer 31.33

✠ **10.17** Jer 31.34

hakamau taatou e roorosi i te hare TeAtua. ²² Teenaa taatou ki oomai ki tauppiri taatou ki TeAtua ma te hatumanava e taukareka aa ma te hakataakoto e tonu; taatou ki oomai ma naa hatumanava aa ma naa hakataakoto e mallama; taatou ki oomai ma naa haitino ku oti te ffui ki te vai e maarama. ✧ ²³ Taatou ki sei iloo ki tiiake te mee e taaohi manava ai taatou, i taatou e illoa maa TeAtua ma ki taaohi ki ana purepure ni kaumai ki taatou. ²⁴ Taatou ki anaana ki telaa tama, ki tokonaki telaa tama, ki huri ake te manava laaoi aa ki sosorina taukareka. ²⁵ Taatou ki sei iloo ki tiiake te kikutu taatou maraa ekkutu hakapaa pee ko aaraa tama. Taatou ki saapai ki telaa tama, i kootou ku kkite maa te Aso TeAriki raa ku saaita mai.

²⁶ Ki mee maa taatou e hakamanani te ppena naa haisara, aa taatou iaa ku oti te toa taatou naa taratara maaoni TeAtua, teenaa see hai mee taatou e lavaa te hakaara ki TeAtua ki uiia naa haisara taatou naa. ²⁷ Taatou ki nnoho koi ka ppare naa manava taatou ki tae mai te Hakatonu TeAtua aa te ahi e ura kkava teelaa ma ki seua ai naa tama e sahea laatou naa taratara TeAtua. ✧ ²⁸ Naa tama see hakannoo ki naa Loo Moses raa ma ki taaia ki mmate ki mee maa se takarua ka ttoe e taratara maa naa tama naa e ssara; see hai tama ma ki aroha i naa tama naa. ✧ ²⁹ Kootou e mannatu peehea i naa tama e mee pakavaina laatou te Tama TeAtua? naa tama e haia laatou te ttoo te taratara hakamaatua TeAtua ma se mee vare koi, te ttoo teelaa e uii naa haisara laatou?

✧ **10.22** Lev 8.30; Ezek 36.25 ✧ **10.27** Is 26.11 (LXX) ✧ **10.28** Deut 17.6; 19.15

naa tama e hakanaparia laatou TeAitu te laaoi? Kootou hakatuu i te hakallika naa haaeo teelaa ma ki ppesi atu ki naa tama naa! ☆ ³⁰ Taatou e illoa i te tama ni mee tana taratara peelaa, “Nau ma ki painnaki maa naa tama e hai haaeoina laatou aaraa tama”; taatou e illoa hoki i te tama ni taratara peelaa, “TeAtua ma ki hakatonutonu ana tama.” ☆ ³¹ Te mee raa e hakamataku iloo ki mee maa koe e takoto i laro naa mahi TeAtua!

³² Kootou hakatuu ake ki naa tiputtipu kootou imua. Inaa aso naa, i te saaita kootou ku oti te lotu i TeAtua raa, kootou ni hakallono isu i te lopo vana, tevana iaa kootou ni mau naa manava kootou i TeAtua. ³³ E mee naa saaita kootou maraa e sasaakiria ka mee pakavaina, aa aaraa saaita, kootou maraa e tokonaki atu ki naa tama e mee pakavaina. ³⁴ Kootou

ni hakallono isu hakapaa ma naa karapusi, aa te saaita naa hekau hakkaatoa kootou ni tauhia raa, kootou ni nnoho hakalavatoa koi, i kootou e illoa maa kootou koi mee naa mee kootou e taukalleka iaa e takkoto, aa naa mee naa ma ki takkoto no takkoto hakaoti. ³⁵ Kootou ki seai iloo ki pare tino, i te aa, kootou ma ki kauatu naa tuuhana kootou. ³⁶ Kootou ki lavatoa te nnoho kattari, ki haia kootou te hiihai TeAtua, aa ku too naa mee TeAtua ni purepure atu. ³⁷ Te Laupepa Tapu raa

e taratara peelaa, ☆ “I loto te punaa saaita koi aa te tama ma ki au raa ku hakasura mai; a Ia ma ki see hakannase.

³⁸ Aku tama e ttonu raa iaa ma ki hakannoo ki aku taratara no ora; aa ki mee maa

☆ **10.29** Ex 24.8 ☆ **10.30** Deut 32.35,36; Rom 12.19 ☆ **10.37** Hab 2.3-4 (LXX)

se tama i laatou e huri tana manava no ahe ki tana tiputipu imua raa, teenaa nau ma ki see hiahia i te tama naa.”

39 Taatou seai ko naa tama e ahe ki te tiputipu imua no see ilotia. Seai. Taatou e hakannoo ki naa taratara TeAtua, teenaa taatou e hakassaoria a Ia.

11

Te tiputipu te lotu

¹ Te tama e hakatina i TeAtua raa e hakataakoto ma naa mee e taaria a ia raa ma ki oti ku ssura maaoni, aa niaaina maa te tama naa seki kite i naa mee naa, te tama naa e hakataakoto maa naa mee naa e takkoto. ² TeAtua ni hiihai ki naa vana naa tama imua ni mee raa i laatou e hakataakoto tonu iaa Ia.

³ Teenei ko te hakataakoto taatou i TeAtua nei teelaa e illoa taatou maa te lani ma te kerekere ni penaa TeAtua iloto naa mahi tana taratara.✧

⁴ Abel ni tautari ki tana hakataakoto no hakaara ia naa mee e taukalleka iaa i naa mee Cain. Teenaa ko tana hakataakoto i TeAtua naa teelaa ni hiihai ai TeAtua kiaa ia, i te aa, i TeAtua ni hiihai ki ana mee ni hakaara kiaa Ia. Niaaina maa Abel ku oti te mate raa, te tiputipu tana hakataakoto naa koi tarataraina i naa aso nei.✧

⁵ Enoch ni see lavaa te mate i tana manava ni mau i TeAtua. Aia ni toa TeAtua ki te lani, teenaa see hai tama ni kite iaa ia. Te laupepa tapu raa e taratara maa te saaita Enoch seki toa are TeAtua ki te lani raa, TeAtua ni hiihai ki ana sosorina.✧ ⁶ TeAtua e hiihai

✧ 11.3 Gen 1.1; Ps 33.6,9; Jn 1.3 ✧ 11.4 Gen 4.3-10 ✧ 11.5 Gen 5.21-24 (LXX)

ki te tama e hakataakoto tonu kiaa Ia, teenaa te tama e hiihai maa ia ki au ki TeAtua raa, a ia ki mau tana manava maa TeAtua e noho mai maaoni i te lani aa ma ki oti ku kauake naa tuuhana naa tama e ssee ake kiaa Ia.

⁷ Noah ni hakataakoto ki naa taratara hakaapo ake TeAtua i naa vana ma ki oti ku ssura imuri, teelaa a ia seki kite. Ttama naa ni hakannoo ki naa taratara TeAtua no penapena iloo tana vaka e lasi teelaa ni hakassao ai a ia ma tana haanauna. Teenei ko te hakataakoto Noah i TeAtua nei teelaa ni hakassaina ai naa sosorina hakallika naa tama te maarama nei, teenaa Noah ni haia TeAtua maa se tama e tonu ia ia ni hakataakoto tonu kiaa Ia.✧

⁸ Teelaa ko te hakataakoto Abraham i TeAtua raa teelaa ni lavaa ai Abraham te hakannoo ki TeAtua i tana saaita kannaatia ki hano ki te henua TeAtua ni purepure ake kiaa ia. Niaaina maa Abraham ni see iloa i tana kina e hano raa, a ia ni hakannoo koi ki TeAtua no hano.✧ ⁹ I tana saaita ni noho maa se horau i te henua ni purepure ake TeAtua raa, a ia ni noho no hakataakoto tonu koi ki TeAtua. A ia ni moemoe koi i naa tamaa hare kantis, e mee pee ko Isaac ma Jacob, naa tama ni kauake hoki te purepure naa TeAtua.✧ ¹⁰ I te aa i Abraham ni noho ka ttari ki te henua TeAtua ni hakatonu no hakatuu, teenaa se henua e pena ki tuu makattau hakaoti.

¹¹ Niaaina maa Abraham ku matua aa Sarah ku laka i te ssao te ffine e haitama raa, Abraham ni sura koi tana tamariki, i te aa, i Abraham ni taaohi manava ki naa purepure

✧ **11.7** Gen 6.13-22 ✧ **11.8** Gen 12.1-5 ✧ **11.9** Gen 35.27

TeAtua kiaa ia.✧ 12 Niaaina maa Abraham ku tae iloo ki tana matua raa, a ia ni lavaa te hakatiri tana haanauna no tammaki iloo pee ko naa hetuu itelani aa ma naa kerekere makkini i naa tahua vaatai.✧

13 Naa tama nei hakkaatoa ni mmate ma naa hakataakoto laatou i TeAtua, aa naa tama naa iaa ni see too naa mee TeAtua ni purepure ake ki laatou. Naa tama naa ni kkite no fiafia i naa takkoto mmao mai naa mee naa. Teenaa naa tama naa ni ffuri no taratara maa laatou ni horau koi e nnoho ite kerekere nei.✧

14 Naa tama e taratara peenaa raa e huri ake maa laatou esessee se henua ki mee ma se ttino henua laatou.

15 Naa tama naa ni see nnoho ka mamannatu peenaa ki te henua laatou ni oomai. Ki mee maa naa tama naa ni mannatu ki te henua naa raa, laatou ni ssee laatou ara ki ahe.

16 Tevana iaa naa tama naa ni fiffai ki see henua e taukareka iaa, se henua itelani. Teenaa TeAtua see napa maa Ia e taapaa naa tama naa ma se Atua laatou, i te aa iaa Ia ku oti te penapena hakaoti te henua naa tama naa.

17 Abraham ni usuhia tana hakataakoto i TeAtua ki hookii tana tama Isaac maa se mee aana e hakaara ki TeAtua i tana saaita ni haaiteria TeAtua. Niaaina maa TeAtua ni kauake ana purepure ki Abraham raa, Abraham ni hakaara tana tama raa ki TeAtua.✧

18 Aa TeAtua iaa ni mee ake peelaa kiaa ia, "Too haanauna ni purepure atu nau raa ma ki hakatiri iho i Isaac."✧ 19 Abraham

✧ 11.11 Gen 18.11-14; 21.2 ✧ 11.12 Gen 15.5; 22.17; 32.12

✧ 11.13 Gen 23.4; 1 Chr 29.15; Ps 39.12 ✧ 11.17 Gen 22.1-14

✧ 11.18 Gen 21.12

ni maanatu maa TeAtua ma ki lavaa te hakamasikeria a Ia Isaac, teenaa te mee nei e mee maa Abraham ni toomai tana tama naa i te mate.

²⁰ Teelaa ko te hakataakoto Isaac i TeAtua raa teelaa ni purepure ake ai Isaac ki Jacob ma Esau i laaua ma ki haia hakaraaoina TeAtua imuri.✧

²¹ Teelaa ko te hakataakoto Jacob i TeAtua teelaa ni huri ai a ia no hakatapu naa tamalliki Joseph raa i tana saaita ni taupiri ki mate. Te saaita naa raa, Jacob ni hakapare i aruna tana tokotoko, teenaa lotu iloo ki TeAtua.✧

²² Teelaa ko te hakataakoto Joseph i TeAtua raa teelaa, i tana saaita ni taupiri ki mate raa, ni taratara ai a ia i te ara naa tama i Israel raa ki mee ki tana haitino i te saaita laatou e hakattaha i Egypt.✧

²³ Teelaa ko te hakataakoto naa maatua Moses i TeAtua raa teelaa ni huuina ai laaua Moses i naa marama e toru i tana saaita ni haanau mai. Laaua ni kkite maa te tamariki raa e tiputipu taukareka, teenaa ki see mattaku ai laaua te sahe naa taratara te tuku.✧

²⁴ Teelaa ko te hakataakoto Moses i TeAtua raa teelaa, i tana saaita ni matua raa, a ia ni see hiihai maa ia e haia ma se tamariki te tama ffine te ttuku i te henua naa.✧

²⁵ A ia ni hiihai maa ia ki hakallono isu ma naa tama TeAtua; a ia ni see hiihai maa ia ki hakahiahia tana tamaa saaita ma te tiputipu see tonu.

²⁶ A ia ni hakatuu peelaa ma ki mee ma ia e hakanaparia i aa ia e tautari ki te Mesaea raa, e taukareka iaa i naa mane katoo i Egypt, teenaa

✧ **11.20** Gen 27.27-29,39-40 ✧ **11.21** Gen 47.31 (LXX); 48.1-20

✧ **11.22** Gen 50.24-25; Ex 13.19 ✧ **11.23** Ex 2.2; 1.22 ✧ **11.24**

Ex 2.10-12

i aa ia e ttoka are ki tana tuuhana ma ki kauake TeAtua imuri.

²⁷ Teelaa ko te hakataakoto Moses i TeAtua raa teelaa ni see matakū ai a ia i te ttuku Egypt no hakataha ia i te henua naa. A ia ni see hiihai maa ia e ahe, i aa ia e mee maa ia ni kite i TeAtua, te tama see kiitea ki te karamata.

²⁸ Teelaa ko tana hakataakoto i TeAtua naa teelaa ni mee ake ai a ia ki te kanohenua Israel raa ki mee te Kaikai te Pasova aa ku tapi te ttoo raa i naa tootoka laatou ki see taai naa tamalliki mua laatou raa te Ensol te Mate.✧

²⁹ Teelaa ko te hakataakoto naa tama i Israel i TeAtua raa teelaa ni lavaa ai naa tama naa te hakahiti te 'Red Sea', e mee pee kolaatou e sassare vaaruna te kerekere e pakupaku, teenaa te saaita naa tama i Egypt raa ni mee ma ki hakaffiti ake laatou raa, naa tama naa ni mallemo hakkaatoa.✧

³⁰ Teelaa ko te hakataakoto naa tama i Israel i TeAtua raa teelaa ni maaoha ai te hiri e aareha i Jericho i te saaita naa tama naa ni sare aareha te matakaaina naa i naa aso e hitu.✧

³¹ Teelaa ko te hakataakoto te ffine hai huri Rahab i TeAtua raa teelaa ni see lavaa ai a ia te taia hakapaa ma naa tama ni see hakannoo ki TeAtua, i te aa, i aa ia ni hakauruhia a ia naa tama i Israel ki loto tana hare, te saaita naa tama naa ni oo ake no tokatoka seemuu i te henua naa.✧

³² E aa? Nau ki taratara hoki i aaraa tama? Nau see hai saaita ki taratara atu nau i Gideon, Barak, Samson, Jefta, David, Samuel, aa ma naa pure TeAtua.✧ ³³ Teelaa

✧ **11.28** Ex 12.21-30 ✧ **11.29** Ex 14.21-31 ✧ **11.30** Josh 6.12-21 ✧ **11.31** Josh 2.1-21; 6.22-25 ✧ **11.32** Judg 6.11—8.32; 4.6—5.31; 13.2—16.31; 11.1—12.7; 1 Sam 16.1—1 Kgs 2.11; 1 Sam 1.1—25.1

ko te hakataakoto naa tama i Israel i TeAtua raa teelaa ni lavaa ai naa tama naa te taaiia laatou naa tama i aaraa henua. Naa tama naa ni roorosi hakaraaoi iloo ki naa kanohenua naa, teenaa laatou ni too naa mee TeAtua ni purepure ake ki laatou. Naa pukua naa laion raa ni puuia naa tama naa, ³⁴ naa ahi e ura kkava raa ni tinaia laatou, aa laatou ni see lavaa te taaiia ki naa paraamoaa ka mmate. Naa tama naa ni matanaenna, tevana iaa laatou ni oo no haimmahi; naa soldia naa henua e mmao raa ni lavaa naa tama naa te taaiia. ³⁵

³⁵ Teelaa ko te hakataakoto naa haahine i TeAtua raa teelaa ni lavaa te hakamasikeria ai naa hareaaakina laatou raa i te mate.

Aaraa tama ni see fiffai maa laatou ki hakassaoria raa, naa tama naa ni tiiake koi ma ki taaiia laatou ki mmate ki lavaa laatou te massike ki te ora e taukareka. ³⁶ Aaraa tama laatou ni taussuaina ka sarua, aa aaraa tama e saisaitia ki naa seni no karapusina. ³⁷ Naa tama naa ni tauatia ki naa hatu; aaraa tama ni tuutia no mmotu iloto ttonu; aaraa tama ni taaiia ki naa paraamoaa. Naa tama naa e ttara ki naa kiri naa sipsip ma naa gout; naa tama naa e ttaka see hai mee, e hai haeeoina, aa e mee pakavaina. ³⁸ Naa tama naa see tau te nnoho i te maarama nei; naa tama naa ni sassare huri ma ko naa horau vaaroto mouku, i aruna naa tamaa mouna, iloto naa rua i naa vasi naa mouna, aa vaaroto naa rua i te kerekere.

☆ **11.33** Dan 6.1-27 ☆ **11.34** Dan 3.1-30 ☆ **11.35** 1 Kgs 17.17-24; 2 Kgs 4.25-37 ☆ **11.36** 1 Kgs 22.26-27; 2 Chr 18.25-26; Jer 20.2; 37.15; 38.6 ☆ **11.37** 2 Chr 24.21

39 Naa tama nei ni hakanauria iloo i naa hakataakoto laatou i TeAtua, tevana iaa laatou ni see hai mee ni too i naa mee TeAtua ni pureppure ake. 40 I te aa, TeAtua ni mee tana mee e taukareka ki mee ki taatou, teenaa te hakataakoto TeAtua raa e mee maa naa tama naa e ttari koi ki taatou ki haka kaatoaina naa ora taatou hakapaa ma naa tama naa.

12

TeAtua taatou Tamana

1 Taatou iaa e ttaka ma te lopo tama e hakaea i naa hakataakoto laatou. Teenaa taatou ki tiiake naa mee e ppui mai i naa hakataakoto taatou aa ma naa haisara e hakaviisia ai taatou, aa taatou ku uu naa kauae taatou no ffuro i te haiva TeAtua e tuku. 2 Taatou ki ttoka tonu ki Jesus, te tama e mau ai naa hakataakoto taatou i te kaamata no tae ki te hakaoti ana. A Ia ni see matakua maa i aa Ia ku tuukia ki te kros. A Ia ni see maanatu maa Ia ma ki hakanaparia i aruna te kros, i te aa i aa Ia ni hakataakoto tonu ki tana saaita ma ki hiahia imuri, aa teenei a Ia ku noho i te vasi hakamaatau i te nohorana TeAtua.

3 Kootou hakatuu ake ki naa haaeo ttama naa ni uru; kootou hakatuu ki te lotoffaaeo naa tama hai sara raa iaa Ia. Teenaa kootou ki see paretino no tiiake naa hakataakoto kootou i TeAtua. 4 Kootou maraa e hakappuru iloo ki see lavaa kootou naa mahi te haisara, tevana iaa kootou ni see tauppiri ki mmate i naa vana kootou e mee naa. 5 E aa? Kootou ku ssiri koi

i naa taratara hakauaua ake TeAtua ki kootou, naa tama e mee ma ni tamalliki aana?☆

“Taku tama, hakannoo ki naa akonaki TeAriki e kauatu, aa koe ki see mei i too saaita e nutua a Ia.

6 TeAtua e hakattonu naa tama katoo e llee ai tana manava,

aa e hakkaitoa naa tama katoo e tauhia a Ia maa ni tama aana.”

7 Te saaita kootou e hakkaitoaina TeAtua raa, kootou ki illoa maa kootou e haia peenaa i kootou ni tamalliki TeAtua. Naa tamalliki katoo maraa e hakkaitoaina naa tammama laatou anii? 8 Ki mee maa kootou see hakkaitoaina pee ko ana tamalliki raa, teenaa e mee maa kootou seai ni tamalliki aana maaoni; kootou naa ni huivao koi. 9 Taatou hakkaatoa e hakkaitoaina naa tammama taatou i te maarama nei, teenaa taatou e tuku atu koi ki laatou. E aa? Kootou see mannatu maa taatou ki tuku atu hoki peenaa ki taatou Tamana i te lani ki ora hakaoti taatou?

10 Taatou ni hakkaitoaina naa tammama taatou i te maarama nei i te tamaa saaita koi, i laatou e mannatu maa e tonu; TeAtua iaa e mee peenaa ki kaumai se taukareka ki taatou, teenaa ki ttapu naa ora taatou pee ko Ia. 11 I te saaita taatou e hakkaitoaina raa, taatou e mee maa taatou ki nnoho hakaaroha, teenaa maa taatou ki see fiafia. Ki muri raa naa tama ni akonakina peenaa raa ku kauake te ora e tonu.

Naa akonaki ma naa taratara hakaapo

12 Kootou ki ssau naa rima e matanaennae kootou naa aa kootou ku hakamakkaa naa turi kootou e poreppore naa!☆ 13 Sassare tonu

☆ 12.5 Job 5.17; Prov 3.11-12 (LXX) ☆ 12.12 Is 35.3

ki naa saarena e ttonu ki see hakallika naa vae naa tama see lavaa te sassare; tevana iaa naa vae naa tama naa ki taukalleka.✧

14 Kootou mee ki nnoho hakaraaoi kootou ma naa tama hakkaatoa, aa kootou ku mee ki ttaka kootou ma te tiputipu e tapu, i te aa, see hai tama i kootou ma ki kkite i TeAriki ki mee maa kootou see nnoho hakaraaoi peenaa.

15 Kootou mmata ki see ffuri kootou no tiiake te laaoi TeAtua. Kootou mmata ki see mee kootou ma ko naa laakau e mmara teelaa e ssomo no mee aaraa laakau no hakallika.✧

16 Kootou mmata ki see hai huri kootou ka see illoa te lotu pee ko Esau, te tama ni sui ana kaikai raa ki ana keru i aa ia ko te tama matua.✧ 17 Kootou e illoa maa ki muri raa a ia ni hiihai maa tana tamana raa ki huri ake no hakatapu iaa ia; araa nei a ia ni kerekereia ka hano. Niaaina maa ia ni mate hakaoti i ana tani raa, a ia ni see lavaa te too tana mee ni ssee naa.✧

18 Kootou ni see oomai ki te mouna e tuu i te kerekere nei, teelaa e ura kkava, e takoto pouuri, aa e tuu tana sisioi, pee ko naa tama i Israel raa ni mee i te Mouna Sinai, i te saaita TeAtua ni kauake ana Loo. 19 Naa tama naa ni llono i naa iri te puu ka llono laatou i naa taratara ake te reo. I te saaita naa tama naa ni llono i te reo raa, naa tama naa ni ttani i laatou ni see hii hakannoo.✧

20 I te aa, i laatou see hii hakannoo ki te taratara e kauake peelaa, "Ki mee hoki iloo ma se manu e paa i te mouna naa, te manu naa ki tauatia ki mate."✧

21 Naa vana ni ssura i te kina naa

✧ **12.13** Prov 4.26 (LXX) ✧ **12.15** Deut 29.18 (LXX) ✧ **12.16** Gen 25.29-34 ✧ **12.17** Gen 27.30-40 ✧ **12.19** Ex 19.16-22; 20.18-21; Deut 4.11-12; 5.22-27 ✧ **12.20** Ex 19.12-13

ni hakamataku iloo, teenaa ki taratara Moses peelaa, “Nau e porepore i taku mataku!”✧

²² Kootou iaa ku oomai ki te Mouna Saion, te henua te Atua e ora, te Jerusalem te lani ma tana simata ensol. ²³ Kootou ku oomai ki te kuturana hakahiahia naa tamalliki mua TeAtua, naa tama e mee naa inoa laatou e sissia i te lani. Kootou ku oomai ki TeAtua, te tama e hakatonutonu naa tama hakkaatoa. Aa kootou ku oomai ki naa aitu naa tama taukalleka ku mee no kaatoa naa ora laatou. ²⁴ Kootou ku oomai ki Jesus, te tama ni hakatonu te taratara hakamaatua hoou TeAtua, aa ki te ttoo teelaa e uii naa haisara; teenaa seai ko te ttoo e tanitani ki kauake tana sui, pee ko te ttoo Abel.✧

²⁵ Kootou mmata hakaraaoi iloo ki see sahea kootou te tama e taratara atu ki kootou. Naa tama ni sahea laatou naa taratara TeAtua i te kerekere nei ni see ssao. E aa? Taatou e maanatu maa taatou ma ki ssao ki mee maa taatou e sahe naa taratara te tama e taratara iho i te lani?✧ ²⁶ Te kerekere raa ni ue i te saaita te reo raa ni taratara iho, tevana iaa te saaita nei a Ia e taratara peelaa, “Nau ma ki ue hoki te kerekere nei hakapaa ma te lani.”✧ ²⁷ Te saaita TeAtua e mee maa ‘hoki’ raa, a Ia e mee maa naa mee katoo i te kerekere nei ma ki uettia, teenaa ki takkoto koi naa mee teelaa see lavaa te uettia.

²⁸ Taatou ki fiafia i taatou e too te nohorana teelaa see lavaa te uettia. Taatou ki fiafia no lotu hakamaaoni iloo i TeAtua i tana ara e hiihai; ²⁹ i te aa, te Atua taatou raa e mee ma seahi e ttuni te tama ki mate hakaoti.✧

✧ **12.21** Deut 9.19 ✧ **12.24** Gen 4.10 ✧ **12.25** Ex 20.22

✧ **12.26** Hag 2.6 (LXX) ✧ **12.29** Deut 4.24

13

¹ Kootou ki manava laa*oi* peenaa i naa taaina ma naa kave kootou. ² Hakamaarona lokoi ki hakauru naa tama kootou see illoa raa ki naa hare kootou. E mee aaraa tama ni hakauru naa ensol raa ki naa hare laatou, aa laatou iaa ni see illoa maa teenaa ni ensol.*

³ Hakamaarona i naa tama e mmoe i naa hare karapusi, e mee pee ko kootou e karapusi hakapaa. Hakamaarona i naa tama e hakallono isu, e mee pee ko kootou e hakallono isu hoki ma ko laatou.

⁴ Kootou kato*o* ki mmata i te aavvana raa teenaa se vana hakamaatua. Naa hai aavvana raa kittaka hakapaa ka fiffai ki laatou. TeAtua ma ki hakatonutonu naa tama i laatou e ffuri no hai huri ma naa aavana aaraa tama.

⁵ Kootou mmata ki see kaimannako kootou ki te mane; kootou ki tau koi ma te kooina e nnoho ma kootou. TeAtua ni mee peelaa, “Nau ma ki see masike no tere i kootou; kootou ma ki see tiiake nau ki nnoho soko kootou.”*

⁶ Taatou ki taratara see kkapo peelaa:*

“TeAtua e tokonaki kⁱaa nau, nau ma ki see matak^u.

Se aa naa tama te maarama nei e lavaa te mee kⁱaa nau?”

⁷ Hakamaarona i naa hakamau kootou imua, naa tama ni haka*e*a atu naa taratara TeAtua. Kootou mannatu ake ki te ssao laatou ni ttaka i te maarama nei no mmate, a kootou ku tautari ki naa tiputtipu laatou. ⁸ Te tiputipu Jesus Christ see lavaa te huri; tana tiputipu i te aso raa,

* **13.2** Gen 18.1-8; 19.1-3 * **13.5** Deut 31.6,8; Josh 1.5 * **13.6** Deut 31.6,8; Josh 1.5

te aso nei, aa i naa aso hakkaatoa e ssau koi.
⁹ Kootou mmata ki see hurisia naa manava kootou naa akonaki kootou ni see illoa imua. E taukareka maa naa ora kootou ki haimmahi e hakatahito i te laaoi TeAtua, teenaa ki see mee maa kootou e tautari ki naa ppui naa kaikai; naa tama e tautari ki naa ppui naa ni seai iloo naa vana laatou ni taunai i naa ppui naa.

¹⁰ Naa maatua e heheuna iloto te kina naa Jew e lotu raa e puia naa loo raa ki see kaina laatou naa mee e hakaara i aruna te olta taatou.

¹¹ Naa Maatua Hakamau naa Jew raa e toomai te ttoo naa manu raa ki te Uta e Tapu raa ki hakaara ki uiia naa haisara te henua; naa haitino naa manu raa iaa e tuunia laatou i haho i te kina laatou e nnoho.✧

¹² Teenaa ko te vana Jesus ni mate hoki i taha Jerusalem, teenaa kilavaa te huua naa haisara te henua ki tana tino ttoo. ¹³ Teenaa taatou ki oo atu kaaa i taha te kina te henua e nnoho no mee ki nnapa taatou hakapaa maa ia.

¹⁴ I te aa i taatou see hai henua e takoto hakaoti i te kerekere nei; taatou e ssee ki te henua teelaa ma ki sura iho imuri. ¹⁵ Taatou ki hakanau peenaa i TeAtua i te kau saaita iloto te inoa Jesus, ki mee maa teenaa te mee taatou e hakaara ki TeAtua ki naa maaisu taatou i naa taratara taatou maa Jesus ko TeAriki.

¹⁶ Kootou hakamaarona ki sosorina taukareka kootou ka tokonaki ki telaa tama, i te nei ko te mee taatou e hakaara teelaa e hiihai ai TeAtua.

¹⁷ Hakannoo ki naa hakamau kootou. Naa tama naa see illoa te hakamarolloo i naa roorosi laatou ki naa ora kootou, i te aa, i laatou ma ki hakaari ake ki TeAtua i naa heuna

✧ **13.11** Lev 16.27

laatou ni mee. Ki mee maa kootou e hakannoo ki naa tama naa, naa tama naa ma ki heheuna ma te fiafia; aa ki mee seai, naa tama naa ma ki heheuna hakaaroha, teenaa kootou ma ki see tokonakiria naa tama naa.

¹⁸ Kootou ki taku peenaa ki tokonaki mai TeAtua ki maatou. Maatou e illoa maa naa hakataakoto maatou e mallama, i maatou e fiffai maa maatou ki mee naa vana ettonu i naa saaita hakkaatoa. ¹⁹ Aa nau e hiihai maa kootou ki taku hakappuru ki mee mai TeAtua ki hanatu nau ki kootou i naa aso nei koi.

²⁰ TeAriki Jesus e mee pee ko te tama e roorosi naa sipsip, a Ia ni hookii tana tino ttoo ki ttino te taratara hakamaatua TeAtua te laa e takoto hakaoti, teenaa a Ia ni hakamasikeria TeAtua i te mate. TeAtua ko te tama e mee kootou ki noho hakaraaoi, ²¹ teenaa a Ia e lavaa te haia a Ia te tiputipu e taukareka raa ki haimahi iloto naa ora kootou, ki lavaa kootou te tautari hakaraaoi ki tana hiihai. Iloto naa heuna Jesus raa, taatou e haia a Ia ki toa taatou naa sosorina kaatoo aana e hiihai. Teenaa taatou katoo e lavaa te hakanau iaa Ia i te kau saaita katoo! Amen.

Naa taratara hakaoti

²² Aku taaina. Kootou hakannoo hakaraaoi iloo ki naa taratara nei; taku pas e sissii nei seai se pas e huarooroa.

²³ Nau e hiihai maa kootou ki illoa maa taatou taina Timothy ku oti te hanaa i te hare karapusi. Ki mee maa ia e vave tae mai, maaua ma ki oo atu hapapaa ki kootou.

²⁴ Kauatu naa purepure maatou nei ki naa hakamau kootou ma naa tama katoo

te lotu. Naa taaina taatou e nnoho i Italy raa e pureppure atu ki kootou.

²⁵ TeAtua ki mmata ake hakaraaoi ki kootou hakkaatoa.

Na Taratara TeAtua i naa taratara Takuu
The New Testament in the Takuu language of North
Solomons Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Takuu long Niugini

Copyright © 2009 Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Language: Takuu

Translation by: Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Contributor: Isles of the Sea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-04-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

78ef068e-b7cb-5f13-bf46-55a4db12e0f1